PATVIRTINTA
Melkio mokyklos direktoriaus
Tado Stasyčio 2022 07 07d.
įsakymu Nr. PP20220707

MELKIO MOKYKLOS PATYČIŲ, ŽEMINANČIO IR RIZIKINGO ELGESIO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių, žeminančio ir rizikingo elgesio prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) tikslas – padėti mokyklos bendruomenės nariams atpažinti patyčias, kitą fizinei bei psichinei sveikatai rizikingą elgesį ir tinkamai sureaguoti: šalinti asmens ar asmenų grupės tyčinių, pasikartojančių veiksmų, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio18 d. Nr. XII-2685, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204.

3. Aprašo įgyvendinimą koordinuoja ir kontroliuoja Melkio mokyklos mokytojų kolegija ar jos paskirtas asmuo.

II SKYRIUS PATYČIŲ, ŽEMINANČIO IR RIZIKINGO ELGESIO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠO TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR PRINCIPAI

4. Apraše naudojami **terminai**:
4.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.
Žeminantis elgesys – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, bet nepasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.
Rizikingas elgesys – tai rūkymas, alkoholio, psichotropinių medžiagų vartojimas, suicidinis elgesys, savižala, seksualizuotas elgesys, vogimas ar daiktų savinimasis ir pan.
4.2. **Patyčių formos**. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ ar užgauliojant) ir/ ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):
1) žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;
2) fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala, daiktų slėpimas ir kt.;
3) socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;
4) elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių

siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.
4.3. **Patyčių dalyviai**.
1) Patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamasi.
2) Besityčiojantis/skriaudėjas – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.
3) Palaikantys besityčiojantį – mokinys ar mokiniai, kurie tiesioginėse patyčiose nedalyvauja, bet palaiko besityčiojantį (skatina, juokiasi, reaguoja pozityviai į patyčias).
4) Patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).
5) Patyčių stebėtojas – mokinys ar suaugęs, matantis ar žinantis apie patyčias.

5. Patyčių, žeminančio ir rizikingo elgesio prevencijos ir intervencijos **tikslas ir uždaviniai:**
5.1. Tikslas – administracijos, mokytojų, mokinių ir tėvų bendradarbiavimas sukuriant saugią ugdymo(si) aplinką Melkio mokykloje, kurioje savo vietą atranda kiekvienas bendruomenės narys.
5.2. Patyčių ir žeminančio elgesio prevencijos ir intervencijos uždaviniai:
5.2.1. Sudaryti sąlygas bendruomenės nariams jaustis saugiems, sveikiems, palaikomiems, priklausantiems bendruomenei ir atsakingiems už ją.
5.2.2. Padėti vaikams išsiugdyti nuostatą, kad smurtas ir patyčios nėra normalus reiškinys.
5.2.3. Sistemingai skatinti tinkamą, pozityvų ir tolerantišką elgesį, orientuotą į vaikų emocinės ir socialinės kompetencijos ugdymą ir puoselėjimą.
5.2.4. Įtraukti visus bendruomenės narius, socialinius partnerius į aktyvią veiklą, formuojant saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius.

6. Patyčių, rizikingo elgesio **prevencija ir intervencija**
Patyčių ir rizikingo elgesio prevencijos ir intervencijos stebėsena – patyčių mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus, anonimines mokinių anketas ir kitą informaciją, siekiant laiku pastebėti ir atitinkamai reaguoti į patyčių bei rizikingo elgesio situacijas.
6.1. Patyčių ir rizikingo elgesio prevencija – veikla, skirta patyčių ir rizikingo elgesio rizikai mažinti, informuojant, šviečiant bendruomenės narius apie patyčias ir rizikingą elgesį (mokinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų)).

Pradinėje pakopoje (1–4 klasės) klasės mokytojai vadovaujasi Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo programa „Įveikiame kartu“ ir „Lion’s Quest” prevencine programa „Laikas kartu”, kurios įgyvendinamos etikos pamokų, ryto rato ar kitu ugdymo proceso metu.

Vidurinėje pakopoje (5–10 klasės) „Lion’s Quest” prevencinė programa „Paauglystės kryžkelės” įgyvendinama etikos pamokose su klasės auklėtoju ir/ar mokyklos psichologe. Prevencinės programos apima tokias temas kaip savivertės stiprinimas, klasės socialinis klimatas, stereotipai, bendravimo kultūra internete, vienas kito priėmimas, pagarba kitokiam, nei aš.

Mokyklos švietimo pagalbos specialistai (psichologai) kalba su mokiniais ir primena jiems, kas yra patyčios ir rizikingas elgesys bei kur ir kaip ieškoti pagalbos. Kartą per dvejus metus daromos anoniminės apklausos.

6.2. Patyčių ir rizikingo elgesio intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams) ir rizikinaio besielgiantiems, esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus) ar kitas institucijas. Mokykloje intervencija yra pokalbiai su rizikingo elgesio ar patyčių dalyviais ir/ar klasės mokiniais. Šiuos pokalbius gali organizuoti klasės mokytojai, mokyklos psichologės, Vaiko gerovės komisijos nariai arba kiti švietimo pagalbos specialistai.

Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, informuojami tėvai ar globėjai, imamasi šiame Apraše ar kituose mokyklos dokumentuose numatytų veiksmų.

Asmuo, pastebėjęs administracijos atstovą, mokytoją, švietimo pagalbos specialistą ar kitą darbuotoją rizikingai elgiantis, tyčiojantis iš mokinio ir/ar įtaręs patyčias, turėtų informuoti mokyklos adminitraciją el.paštu melkiomokykla@gmail.com arba Vaiko gerovės komandos narius ar VGK pirmininką el.paštu tadasstasytis@gmail.com . Mokinys apie suaugusiojo žmogaus patyčias ar rizikingą elgesį mokykloje praneša klasės auklėtojui, mokytojui, psichologui ar administracijai ir apie tai informuoja savo tėvus/globėjus, kuriems rekomenduojama kreiptis į Vaiko gerovės komisiją.

Patyčių dalyviams ir rizikingai besielgiantiems pagal individualius poreikius mokykloje teikiama psichologo, švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

Pastebėjus ar gavus informacijos apie vaikų tarpusavio smurtą, netinkamą seksualizuotą elgesį ar patyčias, mokykla taiko 5 darbo dienų nemokamos psichologinės ir švietimo pagalbos teikimo garantiją vaikui ir tėvams (globėjams). Vaikų tarpusavio amžių atitinkantis elgesys (pvz., smalsumas, kūno pažinimas be prievartos) vertinamas atsižvelgiant į vaiko raidą ir nėra prilyginamas seksualiniam smurtui.

Tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų, yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba, arba netikslinga ją teikti mokykloje, klasės auklėtojas ir/ar Vaiko gerovės grupės atstovas nukreipia mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

7. Pagrindiniai patyčių, žeminančio ir rizikingo elgesio prevencijos įgyvendinimo **principai**:
7.1. Mokyklos bendruomenės nariams turi būti žinoma, koks elgesys laikomas patyčiomis, koks elgesys laikomas rizikingu. Vykdomi reguliarūs mokymai: mokiniams, mokytojams ir administracijai, tėvams.
7.2. Mokykla rimtai reaguoja į vykstančias patyčias, rizikingą mokinių elgesį. Tai reiškia, kad reaguojama į kiekvieną kitą žmogų žeminančio elgesio apraišką – žodines, fizines, netiesiogines patyčias, savižalą ir pan.
7.3. Vykstančios patyčios ir rizikingas elgesys yra sustabdomi – tai yra visos mokyklos bendruomenės pareiga: mokytojų, mokinių, administracijos, tėvų.
7.4. Svarbu, kad kiekvienas mokyklos bendruomenės narys pastebėtų vykstančias patyčias ar rizikingą elgesį ir stengtųsi tai sustabdyti: mokytojai ar kiti suaugusieji tiesiogiai įsikištų ir sustabdytų, vaikai pakviestų suaugusįjį, kuris galėtų patyčias ar rizikingą elgesį sustabdyti.
7.5. Pastebėjus patyčias, rizikingą elgesį ar gavus apie tai informacijos, pildomas elektroninis “Rizikingo, žeminančio elgesio ir patyčių atvejų registravimo žurnalas” (pildo bet kuris darbuotojas). https://docs.google.com/spreadsheets/d/1GT1aNRmRFYrWss44unexLz4GQiH9iiHmsHCNsxY4eQ4/edit?gid=0#gid=0
7.6. Toliau pagal poreikį pildomi: “Rizikingo, žeminančio elgesio ir patyčių atvejo aprašymo lapas” (pildo auklėtojas ar bet kuris mokytojas) https://docs.google.com/document/d/1tJ1RgqXh8Vx4GT4X8zP26BszQu3dgkkWZZQHU4-kBno/edit ir “Asmeninio pokalbio aprašymo lapas ir pagalbos planas” (pildo auklėtojas arba patyčių temą kuruojantis asmuo mokykloje) https://docs.google.com/document/d/1Anjx2GOweH43vp_NdptAGT41SKmiyneA243PIh1IKyo/edit
7.7. Pagal poreikį vykdomas 3-10 klasių mokinių tyrimas apie patyčių, rizikingo elgesio paplitimą.

III SKYRIUS

APRAŠO ĮGYVENDINIMAS

8. Visa mokyklos bendruomenė supažindinama su patyčių, žeminančio ir rizikingo elgesio prevencijos **taisyklėmis**:
8.1. Mokykloje mes stengiamės bendrauti su visais pagarbiai.
8.2. Mes stengiamės padėti tiems, iš kurių tyčiojamasi ar tiems, kurie elgiasi rizikingai.
8.3. Jei matome, kad iš kažko tyčiojamasi ar kažkas elgiasi rizikingai – stabdome.
8.4. Jei sužinome, kad iš kažko tyčiojamasi ar kažkas elgiasi rizikingai – pasakome apie tai ir mokykloje, ir namuose.

9. **Pagalbos veiksmai**:
9.1. Nukentėjusiam nuo patyčių ar rizikingo elgesio (pagal poreikį) NEDELSIANT suteikiama pagalba;
9.2. Pokalbis, siekiant išsiaiškinti galimus patyčių organizatorius (auklėtojas); rekomenduojama organizuoti pokalbius su patyčių dalyviais atskirai; norint geriau išsiaiškinti situaciją, mokiniai kviečiami į atskirus pokalbius (atskirai su patyčias patiriančiu ir atskirai su besityčiojančiu); pokalbis su rizikingai besielgiančiais.
9.3. Klasės valandėlė (-ės) visiems kartu patyčių ar rizikingo elgesio tema (mokiniai, auklėtojas, psichologė, tėvai, kviesti lektoriai). Kalbama apie rizikingą elgesį, patyčias, apie kiekvieno savijautą ir tinkamus būdus spręsti situaciją. Prieinami susitarimai dėl elgesio. Primenamos elgesio taisyklės. Apie situaciją būtinai informuojami dalyvavusių vaikų tėvai (gyvai ar laiške paaiškinti situaciją ir kaip ją sprendžiame).
9.4. Pokalbis su rizikingai besielgiančiais, priekabiautojais, jų tėvais (auklėtojas, tėvai, psichologė, administracijos ar VGK atstovas), pagalbos plano sudarymas:

- numatomos galimos veiklos sritys tėvams su vaikais namuose;
- asmeniniai pokalbiai vaikų su auklėtoju, psichologe;
- siūlymas tėvams lankyti patyčių ar rizikingo elgesio prevencijos užsiėmimus, mokymus, susitikti su psichologe, skaityti rizikingo elgesio ir patyčių prevencijos medžiagą, kt.; su tėvais susitariama, kaip stebime situaciją.
- siūlymas patyčių organizatoriams, rizikingai besielgiantiems lankyti elgesio keitimo programą (psichologo konsultacijos).

9.5. Jeigu vėl įvyksta rizikingas elgesys ar patyčios: taip besielgiantį mokinį (ar mokinius) pašalinti iš pamokų tai dienai ir pakviesti tėvus į pokalbį. Patyčioms ar rizikingam elgesiui tęsiantis gali būti kviečiamas klasės tėvų susirinkimas aptarti galimą pagalbą mokiniams ir tėvams. Situacija perduodama Vaiko gerovės komisijai, kuri kontaktuoja su mokiniais, mokytojais ir tėvais. Sprendžiama, ar vaikas gali likti mokykloje.
9.6. Patyčioms ar rizikingam elgesiui tęsiantis ar atsisakius siūlomų priemonių situacijai nutraukti, Vaiko gerovės komisija pasilieka teisę kreiptis į mokyklos direktorių, tartis su kitomis institucijomis ar šalinti mokinį iš mokyklos. Jeigu yra poreikis (grasino, mušė, kitaip kėlė grėsmę), įtraukiamos kitos institucijos.

10. Patyčių, žeminančio ir rizikingo elgesio **drausminimo laiptai** (aptariami kasmet kiekvienoje klasėje):
10.1. Bendruomenės nario, pastebėjusio patyčias ar rizikingą elgesį, situacijos stabdymas, palaikomasis pokalbis su nukentėjusiuoju (padrąsinimas kreiptis pagalbos).
10.2. Bendruomenės narys, pastebėjęs patyčias ar rizikingą elgesį, informuoja klasės auklėtoją ar administracijos darbuotoją/VGK narį, kuris pažymi įvykį “Rizikingo, žeminančio elgesio ar patyčių atvejų registravimo žurnale”.
10.3. Mokinio (-ių) paaiškinimas žodžiu ir raštu klasės auklėtojui apie probleminę situaciją. Mokinio tėvų informavimas (informuoja klasės auklėtojas). Pildomi “Rizikingo, žeminančio ar patyčių atvejo aprašymo lapas” https://docs.google.com/document/d/1tJ1RgqXh8Vx4GT4X8zP26BszQu3dgkkWZZQHU4-kBno/edit ir “Asmeninio pokalbio aprašymo lapas” (pildo auklėtojas arba patyčių temą kuruojantis asmuo mokykloje) https://docs.google.com/document

10.4. Probleminės situacijos ir elgesio priežasčių analizė su mokytojais kolegijoje, dalyvaujant klasės auklėtojui, galimai su mokiniu ir jo tėvais (jei mokinys arba jo tėvai to pageidauja). Pagalbos būdų aptarimas ir sutarties sudarymas tarp mokyklos atstovų, mokinio ir jo tėvų.
10.5. Mokinio elgesio aptarimas vaiko gerovės komisijos posėdyje (pagal poreikį dalyvauja mokinys, mokinio tėvai, klasės auklėtojas, kiti susiję asmenys). Pagalbos priemonių plano koregavimas ir papildymas.

IV SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Visi dokumentai ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.
12. Aprašas skelbiamas visiems mokytojams ir tėvams.